

**แนวทางการปฏิบัติตามกฎหมายและการดำเนินคดีทางศาล
ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535**

โดย รศ. ณรงค์ ใจหาญ

โดยที่พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ซึ่งมีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ 5 เมษายน 2535 เป็นต้นมา กำหนดมาตรการให้เจ้าพนักงานกำกับดูแลและป้องกันเกี่ยวกับการอนามัยสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นจากกฎหมายสาธารณสุขฉบับเดิม ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงทางสังคมอันมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่และสุขอนามัยของประชาชน นอกจากนี้ยังปรับปรุงบทบัญญัติที่เกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ ตลอดจนเพิ่มบทกำหนดโทษตามกฎหมายให้สูงขึ้นซึ่งสามารถบังคับให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด และเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย อันจะทำให้มาตรการในการดูแลและป้องกันเกี่ยวกับอนามัยสิ่งแวดล้อมได้รับการนำมาปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรการในการกำกับดูแลและป้องกันเกี่ยวกับการอนามัยสิ่งแวดล้อมตามพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นมาตรการหลักที่ใช้บังคับโดยทั่วไป ส่วนรายละเอียดของมาตรการดังกล่าวจะกำหนดโดยกฎกระทรวง ซึ่งออกตามความใน มาตรา 6 ของพระราชบัญญัติดังกล่าว และองค์ประกอบของท้องถิ่นจะต้องถือปฏิบัติตามตลอดจนตราข้อกำหนดท้องถิ่นให้สอดคล้องตามมาตรการที่ตราขึ้นไว้จะมีเหตุจำเป็นพิเศษ ซึ่งการบังคับให้เป็นไปตามมาตรการนี้กฎหมายกำหนดให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นเป็นผู้มีอำนาจในการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย และมีเจ้าพนักงานสาธารณสุขเป็นผู้ให้ความรู้ทางวิชาการ อีกทั้งคอยให้คำแนะนำ ดูแล ตรวจตราแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นในการดำเนินการตามกฎหมาย จึงอาจกล่าวได้ว่า เจ้าพนักงานสาธารณสุขเป็นผู้ที่มีความสำคัญคนหนึ่งในการบังคับให้มาตรการป้องกันเกี่ยวกับการอนามัยสิ่งแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่นมีประสิทธิภาพ เพราะเป็นผู้ที่อยู่ในฐานะที่จะทราบว่าการใดควรจะต้องดำเนินการหรือควบคุมดูแลแล้วให้คำแนะนำแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นเพื่อบังคับตามมาตรการทางกฎหมายต่อไป

ในบทความนี้ ผู้เขียนจะไม่กล่าวถึงมาตรการทางกฎหมายที่พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 กำหนดไว้เพื่อใช้กำกับดูแลและป้องกันเกี่ยวกับการอนามัยสิ่งแวดล้อม แต่จะกล่าวโดยเฉพาะในเรื่องแนวทางการปฏิบัติตามกฎหมายและการดำเนินคดีในศาล ซึ่งเป็นสภาพบังคับและวิธีการดำเนินการเพื่อให้สภาพบังคับนั้นมีผลตามกฎหมายเมื่อมีผู้ฝ่าฝืน ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางให้เจ้าพนักงานสาธารณสุขได้ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุขต่อไป โดยจะแยกกล่าวตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. สภาพบังคับตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535
2. อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่นและเจ้าพนักงานสาธารณสุขในการดำเนินคดีอาญา
3. อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่นและเจ้าพนักงานสาธารณสุขในการดำเนินการทางปกครอง
4. อำนาจของเจ้าพนักงานท้องถิ่นและเจ้าพนักงานสาธารณสุข ในการปฏิบัติให้เป็นไปตาม

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

5. ผลของการเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

1. สภาพบังคับตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

1.1 สภาพบังคับทางอาญา

โทษอาญา เป็นสภาพบังคับทางอาญาซึ่งกำหนดไว้ เพื่อตอบแทนแก่ผู้ฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมาย สำหรับพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 บัญญัติโทษอาญาสำหรับผู้ฝ่าฝืนไว้ในหมวด 15 มาตรา 68 – 84 โดยมีทั้งโทษจำคุกและโทษปรับ ส่วนโทษในกรณีอื่น เช่น โทษริบทรัพย์สิน และกักขัง แทนค่าปรับนั้น

แม้ไม่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ ศาลสามารถลงโทษได้โดยอาศัยหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายอาญามาใช้ บังคับ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 17

การฝ่าฝืนข้อห้ามตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุขนี้ พอสรุปหลักได้ คือ

1.1.1 การฝ่าฝืนบทบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวงซึ่งออกตามความในมาตรา 6 ข้อกำหนด ท้องถิ่นซึ่งออกตามพระราชบัญญัตินี้ ประกาศของเจ้าพนักงานท้องถิ่น

1.1.2 การฝ่าฝืนคำสั่งของอธิบดีกรมอนามัย คณะกรรมการหรืออนุกรรมการสาธารณสุข เจ้าพนักงาน ท้องถิ่น เจ้าพนักงานสาธารณสุข

1.1.3 การไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขในใบอนุญาต

1.1.4 การไม่ปฏิบัติตามหนังสือเรียก หรือไม่ยอมแจ้งข้อเท็จจริงหรือไม่ส่งเอกสาร

1.1.5 การไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่น หรือเจ้าพนักงานสาธารณสุข

1.1.6 ดำเนินกิจการในกรณีที่เจ้าพนักงานมีคำสั่งให้หยุดกิจการ หรือระหว่างพักใช้ใบอนุญาต

1.2 สภาพบังคับทางปกครอง

การบังคับทางปกครองตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 เป็นอำนาจที่กฎหมายให้กับ เจ้าพนักงานท้องถิ่นที่จะควบคุม กำกับดูแล และสั่งการให้เป็นไปตามกฎหมาย ในกรณีที่มีผู้ใดฝ่าฝืน เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจดำเนินการโดยออกคำสั่งทางปกครองเพื่อบังคับให้ผู้ฝ่าฝืน หรือละเลยไม่ปฏิบัติ ตามคำสั่งดำเนินการตามกฎหมาย

สภาพบังคับทางปกครองตามพระราชบัญญัติ คือ

1.2.1 ออกคำสั่งเป็นหนังสือเพื่อระงับ กำจัดและควบคุมเหตุรำคาญ (มาตรา 26, 27)

1.2.2 ออกคำสั่งให้ผู้ดำเนินการใด ๆ ตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการสาธารณสุข ซึ่งปฏิบัติ ไม่ถูกต้อง แก้ไขหรือปรับปรุงให้ถูกต้องได้ (มาตรา 45)

1.2.3 ออกคำสั่งให้ผู้ดำเนินการซึ่งปฏิบัติไม่ถูกต้อง และจะก่อให้เกิดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าจะ เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพของประชาชนหยุดดำเนินการนั้นไว้ทันทีเป็นการชั่วคราวจนกว่าจะเป็น ที่พอใจแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าปราศจากอันตรายแล้ว (มาตรา 45 วรรคสอง)

1.2.4 ออกคำสั่งให้หยุดดำเนินการไว้จนกว่าจะได้ดำเนินการแจ้งต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น ตามมาตรา 48 ในกรณีที่ผู้ดำเนินการใดดำเนินการโดยไม่ได้แจ้งต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น และเคยได้รับโทษตาม พระราชบัญญัตินี้เพราะเหตุฝ่าฝืนดำเนินการโดยมิได้แจ้งมาแล้วครั้งหนึ่ง

และถ้าผู้นั้นยังคงฝ่าฝืนอีก มีอำนาจ สั่งห้ามการดำเนินการนั้นไว้ตามเวลาที่กำหนดแต่ต้องไม่เกิน สองปี (มาตรา 52)

1.2.5 สั่งพักใช้ใบอนุญาตสำหรับกิจการใด ภายในเวลาที่กำหนด แต่ต้องไม่เกินสิบห้าวัน ในกรณีที่ ปรากฏว่าผู้ได้รับใบอนุญาตไม่ปฏิบัติ หรือปฏิบัติไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง หรือข้อกำหนดของท้องถิ่นที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้หรือเงื่อนไขที่ระบุไว้ในใบอนุญาต (มาตรา 59)

1.2.6 สั่งเพิกถอนใบอนุญาต เมื่อปรากฏเหตุตามที่ระบุไว้ในมาตรา 60

จากสภาพบังคับทั้งทางอาญาและทางปกครองที่กล่าวมาข้างต้น การบังคับโทษทางอาญา โดยเฉพาะ โทษจำคุกและโทษริบทรัพย์สินเป็นอำนาจของศาล ตามหลักในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ส่วนโทษปรับนั้นนอกจากจะเป็นอำนาจของศาลแล้ว กฎหมายยังกำหนดให้คณะกรรมการเปรียบเทียบหรือ เจ้าพนักงานท้องถิ่น เป็นผู้ที่มีอำนาจเปรียบเทียบปรับซึ่งจะมีผลทำให้คดีอาญาลดลงได้ ส่วนการบังคับทาง ปกครองเป็นอำนาจของเจ้าพนักงานท้องถิ่นที่จะสั่งเป็นหลัก ซึ่งสามารถออกคำสั่งบังคับได้ทันที โดยไม่ต้อง

ดำเนินการฟ้องร้องต่อศาล สำหรับรายละเอียดในการดำเนินการเพื่อบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายทั้งทางอาญา และทางปกครอง จะขอกล่าวในหัวข้อที่ 2 และ 3 ต่อไป

2. อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่นและเจ้าพนักงานสาธารณสุขในการดำเนินคดีอาญา

ในการบังคับใช้ให้เป็นไปตามกฎหมายการสาธารณสุข ในเรื่องการจับกุมหรือปราบปรามผู้กระทำความผิด กฎหมายกำหนดให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นและผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น ตามมาตรา 44 เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (มาตรา 47) ซึ่งมีผลว่า เจ้าพนักงานดังกล่าว มีอำนาจสืบสวนและรักษาความสงบเรียบร้อยเพื่อบังคับให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ การสาธารณสุข พ.ศ. 2535 โดยมีอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งมีฐานะเป็นพนักงาน สืบสวนคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 17

สำหรับเจ้าพนักงานสาธารณสุขนั้น กฎหมายไม่ได้ให้อำนาจในการเป็นผู้จับกุมหรือปราบปราม ผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 แต่กฎหมายกำหนดให้เจ้าพนักงานสาธารณสุข ซึ่งตรวจพบเหตุไม่ถูกต้อง หรือมีการกระทำใด ๆ ที่ฝ่าฝืนต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือข้อกำหนดท้องถิ่น จะต้องทำหน้าที่แจ้งให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นเพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป โดยไม่ชักช้า (มาตรา 46) นอกจากนี้ เจ้าพนักงานท้องถิ่นยังมีอำนาจในการเปรียบเทียบปรับคดี ตามมาตรา 85 อีกด้วย แต่เจ้าพนักงานสาธารณสุขไม่มีอำนาจดังกล่าว

ดังนั้นจึงขอแยกพิจารณาออกเป็นสองหัวข้อ คือ

- 2.1 อำนาจในฐานะพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ
- 2.2 อำนาจในฐานะเจ้าพนักงานเปรียบเทียบคดี

2.1 อำนาจในฐานะพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

เพื่อให้เห็นภาพในการดำเนินคดีอาญาและบทบาทของเจ้าพนักงานท้องถิ่นในฐานะพนักงานฝ่าย ปกครองหรือตำรวจในการบังคับตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ผู้เขียนขอกล่าวถึงขั้นตอน การดำเนินคดีอาญาโดยสังเขป ดังนี้

โดยทั่วไป การดำเนินคดีอาญา มีวัตถุประสงค์เพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมาย โดยมีกระบวนการในการดำเนินคดีอาญาซึ่งรัฐจะต้องรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ เพื่อพิสูจน์ความผิด และพิสูจน์ว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่และควรลงโทษเท่าไร ในการดำเนินการเหล่านี้จะมีมาตรการ ในการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานมิให้ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของประชาชน หรือผู้ถูกกล่าวหาอีกด้วย ขั้นตอนในการดำเนินคดีอาญา ก่อนการบังคับโทษแก่ผู้กระทำความผิด แบ่งออกได้เป็น 2 ขั้นตอน คือ

- 2.1.1 กระบวนการก่อนฟ้องคดี
- 2.1.2 กระบวนการพิจารณาและชี้ขาดตัดสิน

2.1.1 กระบวนการก่อนฟ้องคดี

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญมากขั้นตอนหนึ่ง เพราะเป็นการรวบรวมพยานหลักฐานของ เจ้าพนักงานเพื่อนำเสนอต่อศาลให้พิจารณาในกระบวนการพิจารณาและชี้ขาดตัดสิน และถ้าพนักงานอัยการ เห็นว่า พยานหลักฐานที่พนักงานสอบสวนรวบรวมได้นั้น ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความ ผิด พนักงานอัยการจะมีคำสั่งไม่ฟ้องคดี และเมื่อมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีแล้ว คดีเรื่องนั้นจะไม่นำไปฟ้องต่อศาล โดยพนักงานอัยการอีก (แต่ไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะฟ้องคดีเอง) แต่ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าพยานหลักฐานนั้น

สามารถพิสูจน์ได้ว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำผิด อัยการจะมีคำสั่งฟ้องผู้ต้องหา และทำคำฟ้องพร้อมด้วยนำตัวผู้ต้องหาไปฟ้องต่อศาลต่อไป

ก่อนพนักงานอัยการจะสั่งคดีข้างต้น การเริ่มคดีอาญาอาจเกิดจากการที่ผู้เสียหายมาร้องทุกข์ ต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจว่ามีความผิดอาญาเกิดขึ้น และขอให้ให้นำตัวผู้กระทำผิดมาดำเนินคดี หรือในกรณีที่เป็นการฟ้องความผิดที่ยอมความไม่ได้อาจเป็นบุคคลอื่นซึ่งมิใช่ผู้เสียหายมากล่าวโทษแก่เจ้าพนักงานดังกล่าวว่ามีความผิดอาญาเกิดขึ้น จากนั้นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะสืบสวนโดยเสาะหาพยานผู้รู้เห็นเหตุการณ์ พยานวัตถุ พยานเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคดีว่ามีอย่างอย่างไร ที่ไหน นอกจากนี้ ยังสืบหาตัวผู้กระทำผิดว่าเป็นใคร อยู่ที่ไหน เมื่อทราบแล้วจะรายงานให้พนักงานสอบสวนทราบ พนักงานสอบสวนจะเป็นผู้รวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ แล้วทำบันทึกคำให้การรวมไว้ในสำนวนการสอบสวน ส่วนพยานเอกสารหรือพยานวัตถุจะยึดไว้เป็นของกลางในคดีอาญา จากนั้นจึงทำความเห็นพร้อมด้วยสำนวนการสอบสวนเสนอให้พนักงานอัยการสั่งคดีต่อไป

นอกจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะมีหน้าที่ในการเสาะหาตัวผู้กระทำผิด และหาพยานหลักฐานต่าง ๆ ในคดีอาญาที่เกิดขึ้นแล้ว หน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในฐานะพนักงานสืบสวนคดีอาญา คือ การรักษาความสงบเรียบร้อย หมายถึง จะต้องเป็นผู้ที่คอยตรวจตราดูแลมิให้ผู้ที่จะก่ออาชญากรรมสามารถกระทำผิดได้สำเร็จ ดังนั้น การป้องกันอาชญากรรมตามหน้าที่นี้ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจึงต้องสืบสวน ลาดตระเวนเพื่อป้องกันเหตุร้ายที่จะเกิดขึ้น ตลอดจนเข้าระงับการกระทำผิดจับกุมผู้ที่กำลังจะก่อให้เกิดการกระทำความผิดก่อนที่ผู้นั้นจะลงมือกระทำ

เพื่อให้พนักงานสืบสวนและพนักงานสอบสวนสามารถปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้อำนาจพนักงานสืบสวนและพนักงานสอบสวนในการจับบุคคลหรือค้นสถานที่ต่าง ๆ ได้ เพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหา พยานเอกสาร พยานวัตถุที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีโดยอยู่ในเงื่อนไขตามกฎหมาย ดังนี้

2.1.1.1 ถ้าเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งมิใช่ชั้นผู้ใหญ่ การจับบุคคลต้องมีหมายจับซึ่งออกโดยศาลหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ เว้นแต่กรณีดังต่อไปนี้

2.1.1.1.1 เมื่อพบผู้นั้นกระทำความผิดซึ่งหน้า ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 80

2.1.1.1.2 เมื่อพบบุคคลนั้นกำลังพยายามกระทำความผิด หรือพบโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะกระทำความผิด โดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถใช้ในการกระทำความผิด

2.1.1.1.3 เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดมาแล้ว และจะหลบหนี

2.1.1.1.4 เมื่อมีผู้ขอให้จับโดยแจ้งว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิด และแจ้งด้วยว่าได้ร้องทุกข์ไว้ตามระเบียบแล้ว (มาตรา 78 (1) – (4))

2.1.1.2 ถ้าการจับตามข้อ 2.1.1.1 ได้กระทำในที่รโหฐาน ผู้จับจะต้องมีหมายค้นซึ่งออกโดยศาลหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ เว้นแต่กรณีดังต่อไปนี้

2.1.1.2.1 เมื่อมีเสียงร้องให้ช่วยดังมาจากข้างในที่รโหฐาน

2.1.1.2.2 เมื่อปรากฏความผิดซึ่งหน้ากำลังกระทำลงในที่รโหฐาน

2.1.1.2.3 เมื่อบุคคลที่ได้กระทำความผิดซึ่งหน้า ขณะที่ถูกไล่จับหนีเข้าไป หรือมีเหตุอันแนบแน่นควรสงสัยว่าได้เข้าไปซุกซ่อนตัวอยู่ในที่รโหฐานนั้น

2.1.1.2.4 เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าสิ่งของที่ได้มา โดยการกระทำความผิดได้ซ่อนอยู่ในนั้น ประกอบทั้งต้องมีเหตุอันควรเชื่อว่าเนื่องจากการเน้นซ้ำกว่าจะเอาหมายค้นมาได้สิ่งของนั้นจะถูกโยกย้ายเสียก่อน

2.1.1.2.5 เมื่อที่รโหฐานนั้น ผู้ถูกจับเป็นเจ้าบ้านและการจับนั้นมีหมายจับหรือจับตามมาตรา 78 (มาตรา 92 (1) – (5))

2.1.1.3 ในการจับบุคคลในที่รโหฐาน แม้ว่าจะมีหมายจับหมายค้นแล้วก็ตาม การค้นนั้นจะต้องกระทำในเวลากลางวัน หมายถึง ต้องกระทำในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตก (มาตรา 96) เว้นแต่จะเข้ากรณีดังต่อไปนี้

2.1.1.3.1 เมื่อลงมือค้นในเวลากลางวัน ถ้ายังไม่เสร็จจะค้นต่อไปในเวลากลางคืนก็ได้

2.1.1.3.2 ในกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง หรือซึ่งมีกฎหมายอย่างอื่นบัญญัติให้ค้นได้เป็นพิเศษ สามารถจะทำการค้นในเวลากลางคืนก็ได้

2.1.1.3.3 การค้นเพื่อจับผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญจะทำในเวลากลางคืนก็ได้ แต่ต้องมีใบอนุญาตพิเศษจากอธิบดีกรมตำรวจ หรือผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อการค้นในจังหวัดนั้น ส่วนหัวหน้าในการค้นนั้นต้องเป็นนายอำเภอหรือนายตำรวจที่มียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป (มาตรา 96 (1) – (3))

2.1.1.4 การจับบุคคลในที่สาธารณะ ไม่จำเป็นต้องมีหมายค้นและไม่ต้องค้นในเวลากลางวันเหมือนดังการค้นในที่รโหฐาน แต่ถ้าเป็นการค้นบุคคลในที่สาธารณะ เพื่อหาพยานหลักฐานในคดี ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 93 วางหลักว่า ห้ามมิให้ทำการค้นบุคคลใดในที่สาธารณะ เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้น ในเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้น มีสิ่งของในความครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิด หรือซึ่งมีไว้เป็นความผิด

2.1.1.5 วิธีการจับบุคคลนั้น ต้องกระทำดังต่อไปนี้

2.1.1.5.1 เจ้าพนักงานซึ่งทำการจับต้องแจ้งแก่ผู้ถูกจับนั้นว่า เขาต้องถูกจับแล้ว สั่งให้ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจพร้อมด้วยผู้จับ แต่ถ้าจำเป็นก็ให้จับตัวไป

ถ้าบุคคลซึ่งจะถูกจับขัดขวางหรือจะขัดขวางการจับ หรือหลบหนี หรือพยายามจะหลบหนี ผู้ทำการจับมีอำนาจใช้วิธีหรือความป้องกันทั้งหลายเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งเรื่องในการจับผู้นั้น (มาตรา 83)

2.1.1.5.2 เจ้าพนักงานผู้จับต้องเอาตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจโดยทันที และเมื่อถึงที่นั้นแล้ว ถ้ามีหมายจับก็ให้เอาออกอ่านให้ผู้ถูกจับฟัง ทั้งให้แจ้งเหตุที่จับนั้นด้วย (มาตรา 84)

ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งรับมอบผู้ถูกจับ แจ้งสิทธิของผู้ต้องหา ตามมาตรา 7 ทวิ (มาตรา 7 ทวิ วรรคท้าย) และจะควบคุมหรือปล่อยชั่วคราวก็ได้ (มาตรา 84 วรรคสอง)

2.1.1.5.3 เจ้าพนักงานผู้จับหรือรับตัวผู้ถูกจับไว้ มีอำนาจค้นตัวผู้ต้องหา และยึดสิ่งของต่างๆ ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้

การค้นต้องกระทำโดยสุภาพ ถ้าค้นผู้หญิงให้หญิงอื่นเป็นผู้ค้น สิ่งของใดที่ยึดไว้ เจ้าพนักงานมีอำนาจยึดไว้จนกว่าคดีจะถึงที่สุด เมื่อเสร็จคดีแล้วก็ให้คืนแก่ผู้ต้องหาหรือแก่ผู้อื่นซึ่งมีสิทธิเรียกร้องขอคืนสิ่งของนั้น เว้นแต่ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น (มาตรา 85)

2.1.1.5.4 ห้ามมิให้ใช้วิธีควบคุมผู้ถูกจับเกินกว่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันมิให้เขาหนีเท่านั้น (มาตรา 86)

ดังนั้นการที่พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 กำหนดให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นและ
ผู้ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น ตามมาตรา 44 มีฐานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตาม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในส่วนที่เกี่ยวกับการจับกุมและปราบปรามการกระทำความผิด
ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 เจ้าพนักงานดังกล่าวจึงมีอำนาจจับและค้นภายใต้เงื่อนไข
ในกฎหมายตามที่ระบุไว้ในข้อ 2.1.1.1 – 2.1.1.5 ข้างต้น ส่วนเจ้าพนักงานสาธารณสุขไม่มีอำนาจเพราะ
กฎหมายมิได้ระบุให้มีฐานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ จึงไม่มีอำนาจหน้าที่ในการจับกุมปราบปราม
การกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

อย่างไรก็ดี เจ้าพนักงานท้องถิ่นและเจ้าพนักงานสาธารณสุขยังมีอำนาจในการควบคุม ดูแล
เพื่อให้มีการปฏิบัติเป็นไปตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 โดยมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติ
ดังกล่าวให้อำนาจไว้ซึ่งจะกล่าวรายละเอียดในข้อ 4 ต่อไป

2.1.2 กระบวนการพิจารณาชี้ขาดตัดสิน

กระบวนการนี้เริ่มขึ้นเมื่อพนักงานอัยการหรือผู้เสียหาย นำคำฟ้องมายื่นต่อศาลชั้นต้น ที่มีเขตอำนาจ
ชำระคดีนั้น เมื่อศาลตรวจฟ้องแล้วเห็นว่าฟ้องถูกต้องตามกฎหมาย ศาลจะรับฟ้องและนัดสืบพยานโจทก์โดยไม่
ไต่สวนมูลฟ้องก่อนในคดีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ สำหรับคดีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ก่อนศาลประทับฟ้อง
จะต้องไต่สวนมูลฟ้องก่อน และถ้าศาลเห็นว่าคดีมีมูล ศาลจะประทับฟ้องแล้วนัดพิจารณา แต่ถ้าเห็นว่าคดี
ไม่มีมูล ศาลจะยกฟ้อง

คดีที่ศาลรับฟ้องไว้ จะดำเนินการพิจารณาสืบพยาน โดยโจทก์เป็นฝ่ายนำพยานเข้าสืบจนหมดพยาน
และจำเลยจะนำพยานเข้าสืบแก้จนหมดพยานเช่นเดียวกัน เมื่อสืบพยานเสร็จ ศาลจะเป็นผู้วินิจฉัยว่า จาก
พยานที่ได้สืบในศาลนั้น แสดงให้เห็นว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่ และมีเหตุยกเว้นความผิดหรือ
ยกเว้นโทษอย่างไร ถ้าศาลเห็นว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด ก็จะพิพากษาลงโทษตามที่กฎหมายบัญญัติ
แต่ถ้าเห็นว่าไม่ผิด จะตัดสินยกฟ้องโจทก์และปล่อยจำเลยเป็นอิสระ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
มาตรา 185)

เมื่อศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้ว ถ้าโจทก์และจำเลยไม่พอใจคำตัดสิน โจทก์และจำเลยสามารถ
อุทธรณ์คำพิพากษาได้ ภายใน 1 เดือน นับแต่วันที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา เว้นแต่จะต้องห้ามมิให้อุทธรณ์
ตามที่กฎหมายบัญญัติ ถ้าไม่มีผู้ใดอุทธรณ์เมื่อพ้นกำหนดดังกล่าว คดีถึงที่สุดเมื่อพ้นกำหนด 1 เดือน นั้น
แต่ถ้ามีการอุทธรณ์ คดีจะดำเนินต่อไปโดยศาลอุทธรณ์จะเป็นผู้พิจารณาตามข้อที่อุทธรณ์ขึ้นมา

เมื่อศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษาแล้ว ถ้าคู่ความไม่พอใจ สามารถฎีกาได้ภายใน 1 เดือน นับแต่วันที่ศาล
อุทธรณ์มีคำพิพากษา เว้นแต่จะเข้าข้อห้ามมิให้ฎีกาตามกฎหมาย แต่ถ้าไม่มีผู้ใดฎีกาภายในกำหนด คดีจะถึง
ที่สุดนับแต่วันพ้นกำหนดระยะเวลาฎีกา แต่ถ้ามีผู้ฎีกา คดียังคงดำเนินไปจนกว่าศาลฎีกาจะพิพากษา และเมื่อ
ศาลฎีกามีคำพิพากษาแล้ว ถือว่าคดีถึงที่สุด ต้องบังคับตามคำพิพากษาของศาลฎีกานั้น

กระบวนการในชั้นตอนนี้ พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจไม่มีบทบาทสำคัญในการ
ดำเนินคดี เพราะพนักงานอัยการจะเป็นผู้นำเสนอข้อเท็จจริงและพยานต่างๆ ต่อศาล แต่พนักงานฝ่ายปกครอง
หรือตำรวจอาจต้องเข้ามาเบิกความต่อศาลในฐานะพยานผู้รู้เห็นเหตุการณ์ โดยเฉพาะขณะที่จำเลยถูกจับหรือ
ถูกสอบสวน สำหรับในการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุขพ.ศ. 2535 ก็เช่นเดียวกัน
เจ้าพนักงานท้องถิ่นและเจ้าพนักงานสาธารณสุขอาจต้องเข้ามาเป็นพยานผู้รู้เห็นจำเลยกระทำการอันเป็น
การฝ่าฝืนต่อพระราชบัญญัตินี้ได้อย่างไร

2.2 อำนาจในฐานะเจ้าพนักงานเปรียบเทียบคดี

ในคดีอาญาบางคดีสามารถเลิกกันได้ก่อนที่จะฟ้องคดีต่อศาล ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37 และ 38 กำหนดหลักเกณฑ์ให้พนักงานสอบสวนสามารถเปรียบเทียบปรับคดีที่เป็นความผิดลหุโทษ หรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท และพนักงานสอบสวนเห็นว่าผู้ต้องหาไม่ควรต้องรับโทษจำคุก และผู้ต้องหาและผู้เสียหายยินยอมให้เปรียบเทียบปรับ จากนั้นพนักงานสอบสวนจะกำหนดค่าปรับ และให้ผู้ต้องหามาชำระภายในเวลาดำหนด แต่ต้องไม่เกิน 15 วัน นับแต่วันเปรียบเทียบ เมื่อผู้ต้องหานำเงินมาชำระ คดีเป็นอันเลิกกัน สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (3)

แต่ถ้าผู้ต้องหาไม่ยอมนำเงินค่าปรับมาชำระภายในกำหนด พนักงานสอบสวนจะดำเนินการสอบสวนต่อไป และส่งให้พนักงานอัยการเพื่อพิจารณาสั่งคดี เพราะคดีอาญายังไม่ระงับ

สำหรับความผิดตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 นี้ กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเปรียบเทียบปรับไว้ในมาตรา 85 ซึ่งผู้ที่มีอำนาจเปรียบเทียบปรับตามพระราชบัญญัตินี้มี 3 ประเภท คือ เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือผู้ซึ่งเจ้าพนักงานท้องถิ่นมอบหมาย และคณะกรรมการเปรียบเทียบคดี ทั้งนี้โดยมีหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

2.2.1 บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้คณะกรรมการเปรียบเทียบมีอำนาจเปรียบเทียบได้

ส่วนความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ที่มีโทษปรับสถานเดียว หรือมีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินสองพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือผู้ซึ่งเจ้าพนักงานท้องถิ่นมอบหมายมีอำนาจเปรียบเทียบได้ด้วย

2.2.2 ผู้ที่มีอำนาจเปรียบเทียบตามข้อ 2.2.1 ต้องเห็นว่าผู้ต้องหาไม่ควรต้องได้รับโทษถึงจำคุกหรือไม่ถูกฟ้องร้อง

2.2.3 ผู้มีอำนาจเปรียบเทียบกำหนดค่าปรับตามที่เปรียบเทียบ และกำหนดให้ผู้ต้องหาชำระภายในเวลาที่กำหนด แต่ต้องไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันเปรียบเทียบ

2.2.4 เมื่อชำระค่าปรับแล้ว ถือว่าคดีอาญาเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีผลให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับ และจะดำเนินคดีกับผู้ซึ่งเจ้าพนักงานท้องถิ่นมอบหมายนั้นอีกไม่ได้

2.2.5 ถ้าผู้ต้องหาไม่ยินยอมตามที่เปรียบเทียบหรือยินยอมแล้วไม่ชำระเงินค่าปรับภายในเวลาดำหนดให้ดำเนินคดีต่อไป ซึ่งเจ้าพนักงานท้องถิ่นต้องส่งตัวผู้ต้องหาและพยานหลักฐานเพื่อให้แก่พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนตามหลักในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาต่อไป

อำนาจเปรียบเทียบปรับของเจ้าพนักงานท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัตินี้กว้างกว่าอำนาจของพนักงานสอบสวนในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยเฉพาะคดีที่มีโทษปรับสถานเดียว เพราะไม่จำกัดว่าโทษปรับจะเป็นเท่าไร ซึ่งทำให้สามารถบังคับโทษได้โดยเร็ว โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการทางศาล แต่ในขณะเดียวกันอาจเป็นผลเสียแก่ประชาชนได้ถ้าผู้ใช้อำนาจไม่ได้กระทำโดยสุจริต เพราะประชาชนผู้บริสุทธิ์บางคนอาจเลือกเสียค่าปรับตามที่เปรียบเทียบโดยไม่ต่อสู้คดีในศาลทั้ง ๆ ที่ตนมิได้กระทำความผิดก็ได้ ดังนั้นการใช้อำนาจตามมาตรานี้จึงควรกระทำด้วยความระมัดระวังเพราะบางกรณีอาจเป็นความเข้าใจของเจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติ แต่ความจริงไม่เป็นความผิด

3. อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่นและเจ้าพนักงานสาธารณสุขในการดำเนินการทางปกครอง

ตามที่กล่าวมาแล้วในหัวข้อ 1.2 เรื่องสภาพบังคับทางปกครองตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ซึ่งเจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจในการออกคำสั่งดังกล่าวเพื่อบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย ส่วน

เจ้าพนักงานสาธารณสุขเป็นผู้ให้คำแนะนำทางวิชาการแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่น แต่มีอำนาจออกคำสั่งได้ตาม มาตรา 46 วรรคสองเท่านั้น ดังนั้นในหัวข้อนี้ผู้เขียนจะกล่าวรายละเอียดเกี่ยวกับเงื่อนไขและแนวทางในการใช้อำนาจเพื่อดำเนินการทางปกครอง โดยแยกออกเป็นหัวข้อ ดังนี้

- 3.1 อำนาจออกคำสั่งเพื่อระงับเหตุรำคาญ
- 3.2 อำนาจออกคำสั่งเพื่อให้แก้ไขปรับปรุง
- 3.3 อำนาจออกคำสั่งเพื่อให้หยุดดำเนินกิจการ
- 3.4 อำนาจออกคำสั่งให้พักใช้ใบอนุญาต
- 3.5 อำนาจออกคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาต
- 3.6 อำนาจของเจ้าพนักงานสาธารณสุขตามมาตรา 46

3.1 อำนาจออกคำสั่งเพื่อระงับเหตุรำคาญ

เหตุรำคาญ คือ เหตุอันอาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียงหรือผู้ที่ต้องประสบกับเหตุนั้น ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ซึ่งกฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานท้องถิ่นดำเนินการเกี่ยวกับเหตุรำคาญ ดังนี้

3.1.1 มีอำนาจห้ามผู้หนึ่งผู้ใดมิให้ก่อเหตุรำคาญในที่ หรือทางสาธารณะ หรือสถานที่ของเอกชน รวมทั้งการระงับเหตุรำคาญด้วย ตลอดทั้งการดูแล ปรับปรุง บำรุงรักษาบรรดาถนนทาง บก ทางน้ำ รางระบายน้ำ คูคลอง และสถานที่ต่าง ๆ ในเขตของตนให้ปราศจากเหตุรำคาญ ในกรณีนี้ เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือเพื่อระงับ กำจัดและควบคุมเหตุรำคาญต่าง ๆ ได้ (มาตรา 26)

3.1.2 ในกรณีที่เหตุรำคาญนั้นเกิดขึ้น หรืออาจเกิดขึ้นในที่หรือทางสาธารณะ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้บุคคลซึ่งเป็นต้นเหตุหรือเกี่ยวข้องกับการก่อหรืออาจก่อให้เกิดเหตุรำคาญนั้น ระงับหรือป้องกันเหตุรำคาญภายในเวลาอันสมควรตามที่ระบุไว้ในคำสั่ง และถ้าเห็นสมควรจะให้กระทำโดยวิธีใดเพื่อระงับหรือป้องกันเหตุรำคาญนั้น หรือสมควรกำหนดวิธีการเพื่อป้องกันมิให้มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นอีกในอนาคต ให้ระบุไว้ในคำสั่งได้ (มาตรา 27 วรรคแรก)

ถ้าบุคคลซึ่งได้รับคำสั่งไม่ปฏิบัติตาม โดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 74)

และถ้าการไม่ปฏิบัติตามนั้น ทำให้เหตุรำคาญอาจเกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นระงับเหตุรำคาญนั้น และอาจจัดการตามความจำเป็นเพื่อป้องกันมิให้เกิดเหตุรำคาญขึ้นอีก โดยบุคคลซึ่งเป็นต้นเหตุหรือเกี่ยวข้องกับการก่อหรืออาจก่อให้เกิดเหตุรำคาญ ต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายสำหรับการจัดการนั้น (มาตรา 27 วรรคสอง)

3.1.3 ในกรณีที่เหตุรำคาญนั้นเกิดขึ้นในสถานที่เอกชน ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่นั้นระงับเหตุรำคาญภายในเวลาอันสมควรตามที่ระบุไว้ในคำสั่ง และถ้าเห็นว่าสมควรจะให้กระทำโดยวิธีใดเพื่อระงับเหตุรำคาญนั้น หรือสมควรกำหนดวิธีการเพื่อป้องกันมิให้มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นในอนาคตให้ระบุไว้ในคำสั่งได้ (มาตรา 28 วรรคแรก)

ถ้าไม่มีการปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจระงับเหตุรำคาญนั้น และอาจจัดการตามความจำเป็นเพื่อป้องกันมิให้มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นอีก และถ้าเหตุรำคาญเกิดขึ้นจากการกระทำ การละเลยหรือการยินยอมของเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่นั้น เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ดังกล่าวต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายสำหรับการนั้น (มาตรา 28 วรรคสอง)

ถ้าการไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง อาจเกิดอันตรายร้ายแรงต่อสุขภาพ หรือมีผลกระทบต่อสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชน เจ้าพนักงานท้องถิ่นจะออกคำสั่งเป็นหนังสือ ห้ามมิให้

เจ้าของหรือผู้ครอบครองใช้หรือยินยอมให้บุคคลใดใช้สถานที่นั้นทั้งหมดหรือบางส่วนจนกว่าจะเป็นที่พอใจ แก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าได้มีการระงับเหตุร้ายค่าฤชาธรรมเนียมแล้วก็ได้ (มาตรา 28 วรรคสาม)

ผู้ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งตามมาตรา 28 วรรคแรกและวรรคสาม หรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่น ตามมาตรา 28 วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 74)

3.2 อำนาจสั่งแก้ไข ปรับปรุง

3.2.1 การสั่งแก้ไขหรือปรับปรุงให้ถูกต้องนี้ เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 โดยมีเงื่อนไขและวิธีการดังนี้

3.2.1.1 ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้ดำเนินการใด ๆ ตามที่ได้ระบุไว้ในพระราชบัญญัติดังกล่าว ปฏิบัติไม่ถูกต้องตาม พระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง ข้อกำหนดของท้องถิ่นหรือประกาศที่ออกตาม พระราชบัญญัตินี้ หรือคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นที่กำหนดไว้เกี่ยวกับการดำเนินการนั้น

3.2.1.2 กฎหมายให้เจ้าพนักงานท้องถิ่น มีอำนาจสั่งให้ผู้ดำเนินการตามข้อ 3.2.1 แก้ไขหรือปรับปรุงให้ถูกต้องได้ โดยกำหนดเวลาให้ปฏิบัติไว้ตามสมควรแต่ต้องไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน

3.2.1.3 วิธีการส่งคำสั่งนั้น กฎหมายกำหนดให้ต้องทำเป็นหนังสือแจ้งให้ผู้ดำเนินการ ซึ่งต้องปฏิบัติตามคำสั่งให้ทราบ

ในกรณีที่ไม่พบผู้ดำเนินการหรือผู้ดำเนินการไม่ยอมรับคำสั่งดังกล่าว ให้ส่งคำสั่งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับหรือปิดคำสั่งนั้นไว้ในที่เปิดเผยเห็นได้ง่าย ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักทำการงานของผู้ดำเนินการ การส่งในกรณีนี้ กฎหมายให้ถือว่า ผู้นั้นได้รับทราบคำสั่งแล้วตั้งแต่วันที่คำสั่งไปถึงหรือวันปิดคำสั่งแล้วแต่กรณี

3.2.1.4 เมื่อมีคำสั่งตามข้อ 3.2.1.2 แล้ว ผู้ดำเนินการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งโดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับและปรับอีกไม่เกินวันละห้าพันบาทตลอดเวลาที่ยังไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง (มาตรา 80)

วิธีการบังคับโทษ อาจสั่งให้พนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินการและฟ้องต่อศาลหรือส่งให้คณะกรรมการเปรียบเทียบคดี ตามมาตรา 85 เพื่อเปรียบเทียบปรับแทนการส่งฟ้องศาล ถ้าเห็นว่าผู้กระทำผิดไม่ควรถูกโทษจำคุก นอกจากนี้ เจ้าพนักงานท้องถิ่นอาจมีคำสั่งให้หยุดกิจการได้ซึ่งจะกล่าวในข้อ 3.3 ต่อไป

3.2.2 การสั่งแก้ไขตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 48 มีดังนี้

3.2.2.1 ในกรณีที่การแจ้งตามมาตรา 48 วรรคแรกไม่ถูกต้องหรือไม่สมบูรณ์ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นแจ้งให้ผู้แจ้งทราบภายในเจ็ดวันทำการนับแต่วันที่ได้รับการแจ้ง

3.2.2.2 ถ้าผู้แจ้งไม่ดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องภายในเจ็ดวันทำการนับแต่วันที่ได้รับการแจ้งจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามข้อ 3.2.2.1 ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจสั่งให้การแจ้งของผู้แจ้งเป็นอันสิ้นผล

3.2.2.3 ถ้าผู้แจ้งได้ดำเนินการแก้ไขภายในกำหนด ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นออกหนังสือรับรองการแจ้งให้ผู้แจ้งภายในเจ็ดวันทำการ นับแต่วันที่ได้รับการแจ้งซึ่งมีรายละเอียดถูกต้องตามแบบที่กำหนดในข้อกำหนดท้องถิ่นตามมาตรา 48 วรรคหนึ่ง

3.2.2.4 การแจ้งในข้อ 3.2.2.1 ให้ดำเนินการเช่นเดียวกับข้อ 3.2.1.3 (มาตรา 53)

3.2.3 การสั่งแก้ไขเกี่ยวกับคำขอใบอนุญาตมีหลักเกณฑ์ในมาตรา 56 ดังนี้

3.2.3.1 เมื่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นได้ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของคำขอรับใบอนุญาต และปรากฏว่าคำขอดังกล่าวไม่ถูกต้องหรือไม่สมบูรณ์ตามหลักเกณฑ์ วิธีการหรือเงื่อนไขที่กำหนดในข้อกำหนดท้องถิ่น ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นรวบรวมความไม่ถูกต้องหรือความไม่สมบูรณ์นั้นทั้งหมด และแจ้ง

ให้ผู้ขออนุญาตแก้ไขให้ถูกต้องและสมบูรณ์ในคราวเดียวกัน และในกรณีจำเป็นที่จะต้องส่งคืนคำขอแก่ผู้ขออนุญาต ก็ให้ส่งคืนคำขอพร้อมทั้งแจ้งความไม่ถูกต้องหรือความไม่สมบูรณ์ให้ทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันได้รับคำขอ (มาตรา 56 วรรคแรก)

3.3 อำนาจสั่งให้หยุดกิจการ

การสั่งให้หยุดดำเนินกิจการเป็นการชั่วคราวนั้น มีได้ 2 กรณี ตามมาตรา 45 วรรคหนึ่ง และมาตรา 52 ดังนี้

3.3.1 ถ้าผู้ดำเนินกิจการไม่แก้ไขหรือปรับปรุงให้ถูกต้อง ตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่น ตามมาตรา 45 วรรคแรก หรือถ้าการดำเนินการนั้นจะก่อให้เกิดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าจะเกิดอันตรายร้ายแรงต่อสุขภาพของประชาชน เจ้าพนักงานท้องถิ่น จะสั่งให้ผู้นั้นหยุดดำเนินกิจการนั้นไว้ทันทีเป็นการชั่วคราวจนกว่าจะเป็นที่พอใจแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าปราศจากอันตรายแล้วก็ได้ (มาตรา 45 วรรคแรก)

3.3.2 ในกรณีที่ผู้ดำเนินกิจการใดดำเนินการตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 โดยมีได้แจ้งต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา 48 และเคยได้รับโทษตามพระราชบัญญัตินี้เพราะเหตุที่ฝ่าฝืนดำเนินการโดยมิได้แจ้งต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นมาแล้วครั้งหนึ่ง ยังฝ่าฝืนดำเนินการโดยมิได้แจ้งต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นต่อไป ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นหยุดดำเนินกิจการไว้จนกว่าจะได้ดำเนินการแจ้งต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา 48

ถ้าผู้นั้นยังฝ่าฝืนอีก ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจสั่งห้ามการดำเนินการนั้นไว้ตามเวลาที่กำหนดซึ่งต้องไม่เกินสองปีก็ได้ (มาตรา 52)

3.3.3 การส่งคำสั่งให้หยุดดำเนินกิจการทั้งข้อ 3.3.1 และ 3.3.2 ให้ดำเนินการเช่นเดียวกับการส่งตามข้อ 3.2.1.3 (มาตรา 45 วรรคสอง, 53)

3.3.4 ผู้ดำเนินกิจการผู้ใดดำเนินการในระหว่างที่มีคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นให้หยุดกิจการ โดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับและปรับอีกไม่เกินวันละห้าพันบาทตลอดเวลาที่ยังไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง (มาตรา 80)

การบังคับโทษตามข้อ 3.3.4 เจ้าพนักงานท้องถิ่นอาจส่งเรื่องให้พนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินการให้พนักงานอัยการฟ้องต่อศาล หรือส่งให้คณะกรรมการเปรียบเทียบปรับดำเนินการตามมาตรา 85 ก็ได้

3.4 อำนาจออกคำสั่งให้พักใช้ใบอนุญาต

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มาตรา 59 กำหนดเงื่อนไขที่จะสั่งให้พักใช้ใบอนุญาตไว้ดังนี้

3.4.1 ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้รับใบอนุญาตสำหรับกิจการใด ไม่ปฏิบัติหรือปฏิบัติไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวงหรือข้อกำหนดของท้องถิ่นที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ หรือเงื่อนไขที่ระบุไว้ในใบอนุญาต ในเรื่องที่กำหนดไว้เกี่ยวกับการประกอบกิจการตามที่ได้รับใบอนุญาตนั้น เจ้าพนักงานท้องถิ่น มีอำนาจสั่งพักใช้ใบอนุญาตได้ภายในเวลาที่เห็นสมควร แต่ต้องไม่เกินสิบห้าวัน

3.4.2 คำสั่งพักใช้ใบอนุญาตให้ทำเป็นหนังสือแจ้งให้ผู้รับใบอนุญาตทราบ ในกรณีที่ไม่พบผู้รับใบอนุญาต หรือผู้รับใบอนุญาตไม่ยอมรับคำสั่งดังกล่าว ให้ส่งคำสั่งทางไปรษณีย์ตอบรับ หรือให้ปิดคำสั่งนั้นไว้ในที่เปิดเผยเห็นได้ง่าย ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักทำการงานของผู้รับใบอนุญาต และให้ถือว่าผู้รับใบอนุญาตนั้นได้ทราบคำสั่งแล้วตั้งแต่วันที่คำสั่งไปถึง หรือวันปิดคำสั่งแล้วแต่กรณี (มาตรา 61)

3.4.3 ผู้รับใบอนุญาตผู้ใดดำเนินการในระหว่างถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตต้องระวางโทษจำคุก

ไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และปรับอีกไม่เกินวันละห้าพันบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน (มาตรา 84)

การดำเนินคดีกับผู้ฝ่าฝืนตามข้อ 3.4.3 เจ้าพนักงานท้องถิ่นจะจับกุมแล้วส่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวน และส่งให้พนักงานอัยการเพื่อดำเนินการฟ้องร้องต่อศาล หรืออาจส่งให้คณะกรรมการเปรียบเทียบคดีดำเนินการเปรียบเทียบปรับก็ได้

3.5 อำนาจออกคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาต

ตามมาตรา 60 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 กำหนดให้เจ้าพนักงานท้องถิ่น มีอำนาจออกคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาต เมื่อปรากฏเงื่อนไขว่าผู้รับใบอนุญาต

3.5.1 ถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตตั้งแต่สองครั้งขึ้นไปและมีเหตุที่ต้องถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตอีก หรือ

3.5.2 ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าได้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ หรือ

3.5.3 ไม่ปฏิบัติหรือปฏิบัติไม่ถูกต้องตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวงหรือข้อกำหนดของท้องถิ่นที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ หรือเงื่อนไขที่ระบุไว้ในใบอนุญาตในเรื่องที่กำหนดไว้เกี่ยวกับการประกอบกิจการตามที่ได้รับใบอนุญาต และการไม่ปฏิบัติหรือการปฏิบัติไม่ถูกต้องนั้นก่อให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพของประชาชน หรือมีผลกระทบต่อสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชน

3.5.4 คำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตให้ทำเป็นหนังสือ และแจ้งให้ผู้รับอนุญาตทราบ เช่นเดียวกับกรณีตามข้อ 3.4.2 (มาตรา 61)

3.6 อำนาจของเจ้าพนักงานสาธารณสุข ตามมาตรา 46

ตามมาตรา 46 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 กำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานสาธารณสุขไว้ 2 กรณี คือ

3.6.1 เมื่อตรวจพบเหตุที่ไม่ถูกต้องหรือมีการกระทำใด ๆ ที่ฝ่าฝืนต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือข้อกำหนดของท้องถิ่น ให้เจ้าพนักงานสาธารณสุขแจ้งเจ้าพนักงานท้องถิ่นเพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไปโดยไม่ชักช้า (มาตรา 46 วรรคแรก)

3.6.2 ในกรณีที่เจ้าพนักงานสาธารณสุขเห็นว่าเหตุตามข้อ 3.6.1 จะมีผลกระทบต่อสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชน หรือจะเป็นอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพของประชาชนโดยส่วนรวมซึ่งสมควรจะดำเนินการแก้ไขโดยเร่งด่วน ให้เจ้าพนักงานสาธารณสุขมีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้กระทำการไม่ถูกต้องหรือฝ่าฝืนดังกล่าวแก้ไขหรือระงับเหตุนั้น หรือดำเนินการใด ๆ เพื่อแก้ไขหรือระงับเหตุนั้นได้ตามสมควร แล้วแจ้งให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นทราบ (มาตรา 46 วรรคสอง)

3.6.3 ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานสาธารณสุขตามข้อ 3.6.2 โดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร หรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานสาธารณสุข ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 81)

การดำเนินคดีแก่ผู้ฝ่าฝืนตามข้อ 3.6.3 เจ้าพนักงานสาธารณสุขอาจแจ้งแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่น เพื่อให้จับกุม และดำเนินการต่อไป หรือร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีก็ได้

4. อำนาจของเจ้าพนักงานท้องถิ่นและเจ้าพนักงานสาธารณสุขในการปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

อำนาจของเจ้าพนักงานท้องถิ่น และเจ้าพนักงานสาธารณสุขในการปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 บัญญัติไว้ในมาตรา 44 ซึ่งกำหนดให้อำนาจเจ้าพนักงานดังกล่าวสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบ แก้ไข สั่งการและรวบรวมหลักฐานเพื่อป้องกันและปราบปรามการฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ อำนาจของเจ้าพนักงานในมาตราดังกล่าวมีดังต่อไปนี้

4.1 มีหนังสือเรียกบุคคลใด ๆ มาให้ถ้อยคำหรือแจ้งข้อเท็จจริง หรือทำคำสั่งชี้แจงเป็นหนังสือ หรือให้ส่งเอกสารหลักฐานเพื่อตรวจสอบหรือเพื่อประกอบการพิจารณา (มาตรา 44(1))

ผู้ที่ได้รับหนังสือต้องปฏิบัติตามหนังสือเรียกนี้ โดยถ้าเป็นหนังสือเรียกมาให้ถ้อยคำหรือชี้แจงข้อเท็จจริงต้องมาให้ถ้อยคำหรือชี้แจงต่อเจ้าพนักงาน แต่ถ้าเป็นการเรียกให้ทำคำสั่งชี้แจงเป็นหนังสือหรือส่งเอกสาร ผู้ได้รับหนังสือต้องทำคำสั่งชี้แจงหรือส่งเอกสารมาให้ตรวจสอบหรือพิจารณา แต่ไม่จำเป็นต้องมาพบเจ้าพนักงานด้วยตนเอง

ถ้าผู้ได้รับหนังสือได้รับหนังสือเรียกแล้วไม่ปฏิบัติตาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินสองพันบาท (มาตรา 79) ซึ่งการบังคับโทษในกรณีนี้ ถ้าเจ้าพนักงานท้องถิ่นเห็นว่าผู้นั้นไม่ควรต้องได้รับโทษถึงจำคุก ก็อาจเปรียบเทียบปรับได้ ตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 85 วรรคสาม แต่ถ้าเห็นว่าผู้นั้นควรต้องรับโทษจำคุก ก็ต้องส่งเรื่องให้แก่พนักงานสอบสวน ดำเนินคดีอาญาต่อไป

ในกรณีที่เป็นการฝ่าฝืนหนังสือเรียกของเจ้าพนักงานสาธารณสุข เจ้าพนักงานสาธารณสุขจะเปรียบเทียบปรับเองไม่ได้ เพราะกฎหมายมิได้ให้อำนาจไว้ดังเช่นเจ้าพนักงานท้องถิ่น ดังนั้นต้องส่งเรื่องให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดี หรือส่งเรื่องให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นเปรียบเทียบปรับแล้วแต่กรณี

4.2 เข้าไปในอาคารหรือสถานที่ใด ๆ ในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตกหรือในเวลาทำการเพื่อตรวจสอบหรือควบคุมให้เป็นไปตามข้อกำหนดของท้องถิ่น หรือตามพระราชบัญญัตินี้ ในการนี้ให้มีอำนาจสอบถามข้อเท็จจริงหรือเรียกหนังสือรับรองการแจ้งหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่นั้น (มาตรา 44 (2))

โดยปกติแล้ว การเข้าไปในอาคารหรือสถานที่ใด ๆ เป็นการค้นตามกฎหมาย ซึ่งถ้าเป็นอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา การค้นที่รื้อฐานต้องกระทำในเวลากลางวัน แต่อำนาจของเจ้าพนักงานที่จะเข้าไปในอาคารตามข้อ 4.2 นี้ โดยหลักต้องกระทำการในเวลากลางวัน แต่อาจดำเนินการในเวลากลางคืนได้ ถ้าอาคารหรือสถานที่นั้น ๆ มีเวลาทำการในเวลากลางคืน

อำนาจตามข้อนี้ นอกจากจะเข้าไปในสถานที่ของบุคคลอื่นเพื่อตรวจสอบหรือควบคุมแล้ว

ยังมีอำนาจสอบถามข้อเท็จจริงหรือเรียกหลักฐานมาตรวจสอบจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารด้วย

ผู้ขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกให้ต้องมีโทษ เช่นเดียวกับ การขัดหนังสือเรียก (มาตรา 79)

4.3 แนะนำให้ผู้ได้รับใบอนุญาตหรือหนังสือรับรองการแจ้งปฏิบัติให้ถูกต้องตามเงื่อนไขในใบอนุญาตหรือหนังสือรับรองการแจ้ง หรือตามข้อกำหนดของท้องถิ่นหรือตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา 44 (3))

อำนาจนี้เป็นมาตรการในการตักเตือน และแนะนำให้ผู้ได้รับใบอนุญาต หรือหนังสือรับรองการแจ้งดำเนินการให้ถูกต้องก่อน อันเป็นการป้องกันการฝ่าฝืนกฎหมาย และหากผู้นั้นไม่ปฏิบัติตามเจ้าพนักงานท้องถิ่นอาจออกคำสั่งทางปกครองตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในเรื่องนั้นๆ

4.4 ยึดหรืออายัดสิ่งของใด ๆ ที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดี หรือเพื่อนำไปทำลายในกรณีจำเป็น (มาตรา 44 (4))

การยึด หมายถึง การเอาสิ่งของนั้นมาอยู่ในความครอบครองและการดูแลของเจ้าพนักงาน เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามกฎหมาย

การอายัด หมายถึง การจำกัดมิให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินนั้นจำหน่ายหรือจ่ายโอน ทรัพย์สินนั้นไปยังบุคคลอื่น แต่การครอบครองทรัพย์สินยังคงอยู่กับเจ้าของหรือผู้ครอบครอง

การยึดหรืออายัดสิ่งของตามข้อ 4.4 นี้ จะต้องเป็นทรัพย์สินที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ ของประชาชน โดยยึดหรืออายัดไว้เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการดำเนินคดีแก่ผู้กระทำผิด หรือเพื่อจะนำไปทำลาย ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ เมื่อยึด หรืออายัดแล้ว จะต้องสืบรักษาอย่างไร และถ้าเป็นของที่อาจเสียได้ จะดำเนินการอย่างไร ซึ่งในเรื่องนี้ถ้าเป็นคดีอาญาโดยทั่วไป มีระเบียบเกี่ยวกับคดีของกรมตำรวจว่าด้วยการเก็บรักษาของกลางในคดีอาญา กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ แต่สำหรับการใช้อำนาจตามมาตรานี้ยังไม่พบว่า ต้องดำเนินการอย่างไร จึงควรกำหนดหลักเกณฑ์ไว้เป็นพิเศษต่อไป

4.5 เก็บหรือนำสินค้าหรือสิ่งของใด ๆ ที่สงสัยจะไม่ถูกสุขลักษณะหรือจะก่อให้เกิดเหตุรำคาญ จากอาคารหรือสถานที่ใด ๆ เป็นปริมาณตามสมควรเพื่อเป็นตัวอย่าง ในการตรวจสอบตามความจำเป็นได้ โดยไม่ต้องใช้ราคา (มาตรา 44 (5))

อำนาจตามข้อนี้ เป็นการนำตัวอย่างสินค้าหรือสิ่งของไปตรวจสอบว่าถูกสุขลักษณะหรือ ก่อให้เกิดเหตุรำคาญหรือไม่ ซึ่งต้องนำออกไปในปริมาณที่พอสมควร โดยไม่ต้องใช้ราคา แต่อาจเกิดปัญหาว่า กรณีอย่างไรถือว่าเป็นปริมาณที่พอสมควร และอาจถูกเจ้าของอาคารหรือสถานที่แจ้งว่านำไปเกินกว่าที่จำเป็น ซึ่งอาจเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบได้ จึงควรรหาแนวทางปฏิบัติสำหรับ เจ้าพนักงานผู้ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วย

4.6 การปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 44 นี้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจแต่งตั้งข้าราชการหรือพนักงาน ส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่งของมาตรา 44 ในเขตอำนาจของราชการส่วนท้องถิ่นนั้นเรื่องใด หรือทุกเรื่องก็ได้ (มาตรา 44 วรรคสอง)

4.7 การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือเจ้าพนักงานสาธารณสุข หรือผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้ง จากเจ้าพนักงานท้องถิ่น บุคคลดังกล่าวจะต้องแสดงบัตรประจำตัวตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวงต่อบุคคล ที่เกี่ยวข้องในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วย และให้บุคคลที่เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร (มาตรา 44 วรรคท้าย)

การแสดงบัตรประจำตัว เป็นการทำให้บุคคลผู้ต้องปฏิบัติตามคำสั่งทราบว่าเป็นเจ้าพนักงาน ผู้ทำหน้าที่นั้นเป็นใคร อยู่ในฐานะอะไร จึงจะอำนวยความสะดวกให้ได้

ถ้าผู้ที่เกี่ยวข้องไม่อำนวยความสะดวกให้ ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับข้อ 4.1 (มาตรา 79)

5. ผลของการเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

ตามมาตรา 47 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 กำหนดให้ในการปฏิบัติหน้าที่ ตามพระราชบัญญัตินี้ เจ้าพนักงานท้องถิ่น เจ้าพนักงานสาธารณสุข และผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งจากเจ้าพนักงาน ท้องถิ่น ตามมาตรา 44 เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งหมายความว่า ฐานะของเจ้าพนักงาน ท้องถิ่น เจ้าพนักงานสาธารณสุข และผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา 44 ในเรื่อง ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข ถือเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งได้รับการคุ้มครองตามประมวลกฎหมายอาญาและในขณะเดียวกัน ถ้าผู้นั้นกระทำความผิดหน้าที่ที่จะต้องมีโทษฐาน เจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบด้วย เช่น

5.1 การได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย เช่น

5.1.1 ผู้ใดฆ่า หรือทำร้ายเจ้าพนักงานต้องรับโทษสูงกว่าการฆ่าบุคคลธรรมดาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 289 (2) , 290 วรรคสอง , 296 และ 298

5.1.2 ผู้ใดดูหมิ่นเจ้าพนักงานมีโทษสูงกว่าดูหมิ่นคนธรรมดา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 136

5.1.3 ผู้ใดแจ้งความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงาน ซึ่งอาจทำให้ผู้อื่นหรือประชาชนเสียหายเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 137, 172, 173 และ 174

5.1.4 ผู้ใดทำพยานหลักฐานเท็จ เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 179

5.1.5 ผู้ใดต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงาน เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 138, 140

5.1.6 ผู้ใดข่มขืนใจเจ้าพนักงานให้ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบโดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่ว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 139, 140

5.1.7 ผู้ใดติดต่อกับหรือให้สินบนเจ้าพนักงานเพื่อกระทำหรือละเว้นกระทำการตามหน้าที่ที่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 143, 144

5.1.8 ผู้ใดทำลายสิ่งของที่เจ้าพนักงาน ยึด หรืออายัดไว้เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดี มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 142

5.2 การที่จะต้องปฏิบัติตามหน้าที่ ถ้าทำผิดหน้าที่โดยมิชอบต้องมีความผิดทางอาญาต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ เช่น

5.2.1 เจ้าพนักงานยกยอกทรัพย์สินที่ตนมีหน้าที่ดูแล มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 147

5.2.2 เจ้าพนักงานใช้อำนาจของตนข่มขู่ให้เขาส่งทรัพย์สินให้ มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 148

5.2.3 เจ้าพนักงานรับสินบน มีความผิดตามมาตรา 149

5.2.4 เจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157

5.2.5 เจ้าพนักงานทำลายเอกสารที่ตนมีหน้าที่เก็บรักษา หรือยอมให้ผู้อื่นกระทำเช่นนั้น มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 158

5.2.6 เจ้าพนักงานปลอมเอกสารที่ตนมีหน้าที่ดูแลรักษา มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 161

5.2.7 เจ้าพนักงานรับรองเอกสารเท็จ หรือไม่จดข้อความลงในเอกสารเมื่อมีหน้าที่จด มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 162

5.2.8 ถ้าเจ้าพนักงานจับบุคคลโดยไม่มีอำนาจ มีความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวกักขังตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 310 ถ้ากระทำโดยประมาท มีความผิดตามมาตรา 311

5.2.9 เจ้าพนักงานเปิดเผยความลับของทางราชการ หรือยอมให้ผู้อื่นรู้ความลับนั้น มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 164

บทสรุป

อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่นและข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นในการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย มีส่วนสำคัญในการใช้บังคับกฎหมายสาธารณสุข โดยกฎหมายให้อำนาจในการดำเนินคดีอาญา โดยมีฐานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ซึ่งมีหน้าที่จับกุม และปราบปรามการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุขในเขตอำนาจของตน และอำนาจเปรียบเทียบปรับคดีโทษปรับสถานเดียว และคดีที่มีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ อันมีผลทำให้คดีอาญาเลิกกันได้ ส่วนการบังคับทางปกครองเจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งทางปกครอง โดยการสั่งแก้ไขปรับปรุง สั่งให้หยุดกิจการ สั่งให้พักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตได้ ซึ่งอำนาจดังกล่าวมีส่วนสำคัญ ในการทำให้การบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

แม้ว่าตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 จะไม่ได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานสาธารณสุขในการดำเนินคดีอาญาหรือการออกคำสั่งทางปกครองไว้โดยตรง แต่บทบาทของเจ้าพนักงานสาธารณสุขจะมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการให้คำแนะนำเจ้าพนักงานท้องถิ่นเกี่ยวกับการควบคุม กำกับและดูแลกิจการที่น่าจะเป็นอันตรายแก่สุขภาพของประชาชน และสามารถที่จะเข้าไปตรวจสอบและติดตามกิจการที่น่าจะเป็นอันตรายแก่สุขภาพดังกล่าว ซึ่งเมื่อพบเห็นก็ต้องแจ้งให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นดำเนินการต่อไป ดังนั้นหากในแต่ละท้องถิ่นเจ้าพนักงานสาธารณสุขและเจ้าพนักงานท้องถิ่นได้ประสานงาน และร่วมมือกันที่จะบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายแล้ว ก็เป็นที่น่ายินดีที่ว่า แนวทางการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายสาธารณสุขย่อมจะเกิดผลดี และมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ดี การจับกุมหรือปราบปรามการกระทำความผิดเป็นเพียงมาตรการหนึ่งที่จะระงับยับยั้งการฝ่าฝืนกฎหมายอันจะนำไปสู่อันตรายต่ออนามัยสิ่งแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่น แต่การปฏิบัติตามแผนโดยใช้มาตรการป้องกันและส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรักษาอนามัยสิ่งแวดล้อม เป็นวิธีการที่จะทำให้มาตรฐานสุขภาพและอนามัยของชุมชนดีขึ้น เพราะทุกคนร่วมกันรักษามีใช้ทำลาย ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงขอให้ทุกท่านที่ปฏิบัติงานในด้านนี้ ได้ช่วยกันกำหนดแผนปฏิบัติการในการป้องกัน และปราบปรามการกระทำความผิด ควบคู่กับการปลูกฝังทัศนคติของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรักษาอนามัยสิ่งแวดล้อมร่วมกัน อันจะเป็นแนวทางที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมายและนโยบายทางด้านกาสุขภาพแวดล้อมของไทย